

צירוף ספק שאינו שקול א

א. האם ניתן לצרף לספק ספיקא ספק שאינו שקול, ספק שבו יש רוב לטובת הצד המחמיר?

היזכר בס"ס המתואר בסוגיה בכתובות, ספק תחתיו ספק לא תחתיו, ואת"ל תחתיו ספק אונס ספק רצון. אתה הושב ששני הספקות במקרה זה שקולים? חזור וחשוב על ההבנות השונות ביסוד דין ס"ס, מה יענו ההבנות השונות? איזו הבנה תיטה יותר לדעתך לצרף לס"ס ספק שאינו שקול?

רבותינו האחרונים מצאו בדברי התוספות תשובה לשאלתנו. הגמ' אמרה כזכור שרבי אליעזר אוסר באשת ישראל רק במקרה בו נתקדשה בת פחות מג' שנים, מקרה בו ודאי שהיתה מקודשת בעת הביאה וספק רק אם נבעלה באונס או ברצון. התוספות שואלים מדוע אוסרים במקרה זה? מדוע אין מעמידים את האישה על חזקת ההיתר ופוסקים שנאנסה? נלמד את תשובתם (כתובות ט):

וא"ת ונוקמה בחזקת היתר לבעלה וי"ל דאונסא קלא אית לה כדאמרינן בירושלמי [אונסא יש לו קול] והשתא דליכא קלא הוי ליה רצון רובא ומיעוט אונס ורובא וחזקה רובא עדיף.

הבנה זו שיש רוב שנבעלה ברצון במקרה בו אין קול שנאנסה מובילה את התוספות להקשות על הסוגיה המתירה אשת ישראל רגילה (שם):

וא"ת א"כ בספק ספיקא נמי תיאטר דספק אונס כמאן דליתיה דמי ולא נשאר אלא חד ספק ספק תחתיו ובהא לא שייך לאוקמה בחזקת היתר כדפ"י ואומר ר"י דהאי רובא דברצון אינו רוב גמור אלא הוי מדרבנן והלכך במקום ספק ספיקא שרי ובמקום חד ספיקא חשבי רבנן רצון לגבי אונס רובא.

מהי תשובת התוספות? מה היה הדין לדבריהם אילו הרוב היה 'רוב גמור'? חזור לשאלתנו - האם ניתן לצרף לס"ס ספק שאינו שקול - מה יענו התוספות?

עולה מדבריהם שאם הרוב רצון היה רוב גמור ותקף מהתורה לא היינו יכולים לצרף את הספק אונס לס"ס. ומכאן שאין לצרף לס"ס ספק שאינו שקול.

כך אכן הסיקו אחרונים רבים מדברי התוספות, וכך מסכם הש"ך בכללי ס"ס (אות לג):

לעיל סי' נ"ג ס"ק י"ג נתבאר דלא הוי ס"ס אלא היכא דהאיסור והיתר שוים אבל היכא דאיכא למתלי באיסור טפי מבהיתר לא.

ב. הפני יהושע הקשה על דברי התוספות (שם):

דספק אונס כמאן דליתיה דמי ולא נשאר אלא חד ספק. משמע מדבריהם דכל מידי דלא שכיח לא מיקרי ספק כלל אפילו לאיצטרופי לספק ספיקא, והקשיתי לשאול דלשיטת הרשב"א ז"ל דטעם הספק ספיקא היינו דהוי כמו רוב א"כ היכא דהספק הראשון הוא שקול אמאי לא מצרפינן המיעוט דספק השני להך פלגא דספק הראשון ואכתי הוי רובא. וכמדומה לי באמת שראיתי בכמה פוסקים ראשונים ואחרונים דהיכא דהספק אחד שקול אף על גב דשני אינו שקול אפ"ה חשבינן ליה ס"ס.

מהי קושיית הפני יהושע? חשוב: מדוע הוא מקשה רק לפי ההבנה ש"ס מועיל מדין רוב?
דברי התוספות מובנים לפי ההבנות האחרות בס"ס?

ההבנה האחרת בס"ס רואה בו הגבלה של היקף הלכת ספקא דאורייתא לחומרא – התורה לא חייבה להחמיר ולחשוש כאשר יש שני ספקות להקל. נראה שלפי הבנה זו קל להבין את דברי התוספות: הדין מושתת על כך ששני הספקות נפרדים ועומדים בפני עצמם ואילו ספק שאינו שקול בטל ואינו עומד בפני עצמו. לכן הפני"י מקשה רק לפי ההבנה ש"ס מועיל מדין רוב, ששני הספקות מצטרפים ביחד ויוצרים רוב – מדוע אין ביכולתם להצטרף כאשר אחד מהם אינו שקול, הרי גם במקרה זה צירופו ייצור רוב? ולמשל: בעקבות הספק של ספק תחתיו ספק לא תחתיו יש חמישים אחוז להקל כך שצירוף הספק אונס ספק רצון' היה יוצר רוב להקל גם אם היה רוב רצון!

נלמד דוגמה למקרים בהם יוצרים רוב על ידי צירוף מיעוט לספק שקול, מקרים הממחישים ומחזקים את שאלת הפני"י. חכמים ורבי יהושע נחלקו במקרה בו אדם נשוי מת ללא בנים ואחים, אמו שיצאה למדינת הים היתה מעוברת בשעת יציאתה ואיננו יודעים האם נולד לו שם אח – האם יש לחשוש לכך שנוולד לו אח במדינת הים ואשתו חייבת ביבום? רבי יהושע סבור שאין לחשוש לכך. נלמד את הסבר הגמ' לדעתו (בכורות כ:):

ואמרין, מאי טעמא דר' יהושע? קסבר: רוב מעוברות יולדות, ומיעוט מפילות, וכל היולדות – מחצה זכרים ומחצה נקבות, סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות – והווי להו זכרים מיעוטא, ולמיעוטא לא חיישינן!

מדוע אפוא שלא נצרך גם ספק שאינו שקול לספק השקול וניצור רוב, וכשם שמצטרפים את מיעוט המפילות לחצי שיוולדות נקבות? מה ההבדל בין המקרים?

חשוב היטב על תשובה אפשרית.

ג. הריב"ש בתשובה דן בשאלה זו (שו"ת שעב):

ומה שהקשית על התוספות: דאדרבה! אית לן למימר: סמוך מעוטא דאונס, למחצה: דאין תחתיו; והווי ליה: תחתיו ברצון; מעוטא... ומיהו, היינו התם: דמחצה זכרים, ומחצה נקבות; הוא ודאי ובהכרח, כי כן יסד המלך, מלכו של עולם, לקיום המין. וא"כ, על כרחין, הזכרים הנולדים מן המעוברות, מעוטא נינהו. שהרי מעוט מפילות, ואין להמלט מזה, בשום פנים. אבל כאן, אין אנו אומרים: שהנבעלות בזנות: מחצה תחת בעליהן, ומחצה בלתי תחתיהם. כי היכי דנימא: סמוך מעוטא למחצה, ונתירה. דמנין לנו זה: שיהיה מחצה על מחצה? אבל אנו אומרים: שהדבר בספק, שזה אפשר כמו זה. ואף אם נאמר: סמוך מעוטא דאונס, לאין תחתיו; אכתי לא הוי: תחתיו ברצון; מעוטא בודאי. אבל עדיין נאמר: שאפשר זה כמו זה.

התבונן היטב בתשובת הריב"ש. מהי תשובתו? נסה לנסח מדבריו כלל: באיזה סוג ספקות אפשר לצרף מיעוט לחצי ובאיזה סוג ספקות אי אפשר?

כדי לצרף מיעוט לחצי וליצור רוב צריכים להיות בטוחים בוודאות שיש כאן אכן חצי. ביטחון מעין זה קיים בספק זכר ספק נקבה – דמחצה זכרים, ומחצה נקבות; הוא ודאי ובהכרח, כי כן יסד המלך, מלכו של עולם, לקיום המין. הוא אינו קיים בספקות של הגמ' בכתובות, וכגון ספק תחתיו ספק לא תחתיו – האם ניתן לומר בוודאות שיש חמישים אחוז לכל צד? וכי בגלל שקיימות שתי אפשרויות נוכל לומר בוודאות שלכל אחת מהן סבירות של חמישים

אחוז? ומאחר שאיננו בטוחים שלצד המקל של 'לא תחתיו' יש סבירות של חמישים אחוז, איננו יכולים לצרף לו צד נוסף להקל שיש נגדו רוב – איננו בטוחים שצירוף זה אכן ייצור רוב.

חשוב היטב: האם שאלה זו לא מערערת על עצם היכולת להבין ש"ס מועיל מדין רוב? אם איננו בטוחים שלכל אחת מהאפשרויות להקל סבירות של חמישים אחוז, אז כיצד אפשר לומר שצירוף שתיהן יוצר רוב להקל?

ד. תשובה זו של ריב"ש מעוררת קושי שכן היא שומטת לכאורה את היכולת להבין ש"ס מועיל מדין רוב. נשוב למשל על האופן בו נוסחה הבנה זו על ידי הפר"ח, 'ועוד היינו טעמא דשרינן בס"ס משום דכי איכא חדא ספיקא הוה ליה כפלגא ופלגא וכי איכא תרי ספיקי הוה ליה כרובא'. ואם אינך בטוח ש'כי איכא חדא ספיקא הוה ליה כפלגא ופלגא', ולכן אינך מצרף ספק שאינו שקול, אז כיצד אתה יכול להיות בטוח שצירוף ספקות שקולים ייצור רוב?

רבותינו חכמי שיבת ציון טענו שבעקבות דברי התוספות והריב"ש יש להבין אחרת את העמדה ש"ס מועיל מדין רוב. נלמד את הסברו של **הרב מרדכי שטרנברג** (עיונים משיעורי הרב מרדכי כתובות עמ' קנט):

נראה שביאור דבריו הוא שבסוגייתנו וכן בכל ס"ס רגיל, אין לנו כל נתונים מספריים על המציאות, ועל כן אין כאן כלל רוב המתייחס למה שאירע ומפרש אותו. אנו עסוקים רק בנייתו של הידוע ושאינו ידוע לנו, ומוצאים שיש רוב צדדים להיתר ומיעוט לאיסור – אפשר שנבעלה לא תחתיו ומותרת, ואפשר שנאנסה ומותרת אף שנבעלה תחתיו. ברוב כזה של צדדים להיתר אין לחשוד לאיסור. לאור זה מובנים דברי התוספות: במקרה שבאחד מן הספקות יש רוב לחומרא, הרי ספק זה מוכרע וכבר אינו מוגדר ספק, ולכן אין כאן ספק ספיקא, ואין רוב צדדים להיתר. לעומת זאת במשנה ביבמות יש נתונים מספריים מדויקים: בדיוק חציים של הנולדים הם זכרים, וכיון שמיעוט נשים מפילות, נוכל לומר בוודאות שרוב הנשים אינן יולדות זכר, וזהו דין רוב לכל דבר.

עולה א"כ שהפנ"י למד מדברי הרשב"א שדינו של ספק ספיקא הוא כרוב לכל דבר, ולכן די בכך שאחד הספקות שקול כדי להחשיבו כרוב (ואפשר לצרף לו ספק שאינו שקול). לדברי הריב"ש, לעומת זאת, ולאור מה שנתבאר, ספק ספיקא אינו כרוב רגיל, אלא שכיוון שרוב הצדדים הוא לקולא, יש הלכה בהלכות ספקות שאין לחוש בו לצד החומרא.

הסבר את דברי ר' מרדכי: כיצד הוא מסביר את הצורך בכך שכל אחד מהספקות יהיה שקול ויעמוד בפני עצמו? מהי תשובתו לשאלה כיצד צירוף ספקות שקולים יוצר רוב אם איננו בטוחים שלכל אחד מהספקות סבירות של חמישים אחוז? מהי משמעות 'רוב צדדים' לפי דבריו? מה היחס בין 'רוב צדדים' לרוב רגיל?

הבנתו של ר' מרדכי בדברי הריב"ש והתוספות מקרבת בין ההבנות של ס"ס ומאחדת אותן. לדבריו, גם ההבנה ש"ס מדין רוב לא התכוונה לרוב רגיל אלא לרוב צדדים'. לכן יש צורך שכל אחד מהספקות יהיה שקול ויוכל לעמוד בפני עצמו, כדי שאכן יהיה רוב צדדים. 'רוב צדדים' אינו מועיל מדין רוב הכללי והרגיל. הרוב הרגיל מברר את המציאות, בעוד שבס"ס איננו יודעים מה הסבירות של כל צד ולכן איננו יכולים לברר את המציאות. כך הרי הסביר הריב"ש מדוע אין מצרפים ספק שאינו שקול לספק השני ויוצרים רוב – איננו בטוחים שהסבירות של כל אפשרות בספק השקול היא אכן חמישים אחוז. מהו רוב צדדים? מהי משמעותו? רוב צדדים הוא מצב שבו הלכת ספקא דאורייתא

לחומרא אינה מורה לאדם להחמיר. ובלשון ר' מרדכי, 'שכיון שרוב הצדדים הוא לקולא יש הלכה בהלכות ספקות שאין לחוש בו לצד החומרא', ברוב כזה של צדדים להיתר אין לחשוש לאיסור.

ה. בהמשך דיונו מציג ר' מרדכי שטרנברג נ"מ נוספת בין ההבנות העקרוניות – השאלה האם אומרים ס"ס לחומרא, וכגון בספק דרבנן בו יש להקל בספק אחד. הפנ"י שטען שלפי ההבנה שס"ס מועיל מדין רוב מצרפים ספק שאינו שקול, טען שלפי הבנת ס"ס מדין רוב אומרים ס"ס גם לחומרא. ר' מרדכי מקשר בין הדברים וטוען שהבנת הריב"ש תחלוק גם בכך (שם עמ' קסא):

גם מסקנה זו של הפנ"י שאומרים ס"ס לחומרא, היא על פי הבנתו שספק ספיקא הוא כרוב רגיל. אך לפי מה שנתבאר, דין הרוב של ס"ס גורם רק לומר שאין חשש לאיסור, ואם כן אין שייך כלל להשתמש בו לחומרא. היוצא מדברינו שיש הבדל בין דרכו של הפנ"י בביאור יסוד הדין של ס"ס, ובין הדרך שבה ביארנו, ומכך נובעות שתי נ"מ. הפנ"י למד (על פי שיטת התוספות והרשב"א) שס"ס הוא מדין רוב רגיל, ועל כן נאמר ס"ס גם לחומרא ולא רק לקולא, וכמו כן נאמר ס"ס אף כאשר אחד הספקות אינו שקול ויש בו רוב לצד החומרא, שכן גם אז עדיין יש רוב כיוון שניתן לסמוך מיעוט לפלגא. לעומת זאת, על פי הדרך שבה בארנו, וכך נראה על פי דברי הריב"ש, ספק ספיקא אינו הכרעה רגילה של רוב המפרשת את המציאות, אלא זהו מצב שבו יש רוב צדדים להיתר ועל כן אין לחשוש לאיסור. לפי דרך זו אין שייך לומר ס"ס לחומרא, וכן מצב שבו אחד הספקות מוכרע לפי רוב כבר לא יוגדר כס"ס.

חשוב: מדוע לפי הבנתו של ר' מרדכי בדברי התוספות והריב"ש הלכת ס"ס נאמרה לקולא בלבד ואין להחמיר מכוחה?

נמשיך עם דיונו של ר' מרדכי שמחזיר אותנו לשאלה בה עסקנו לעיל – האם אומרים ס"ס כנגד חזקת איסור. ראינו שרבותינו נחלקו בשאלה זו ובפרשנות תשובת הרשב"א, האם הוא הקל גם בחזקה רגילה או רק בחזקה שנוצרה מתערובת איסור. רבים ביארו שהרשב"א הקל גם מול חזקה רגילה. ר' מרדכי קושר שאלה זו לחקירתו היסודית ומקשה ממנה על ביאורו (שם עמ' קסג):

הט"ז כותב שגם הרשב"א לא אמר אלא שס"ס מועיל במקום שאיקבע איסורא, אך כנגד חזקה לא יועיל ס"ס (ולמרות שרובא וחזקה רובא עדיף). נוכל לנסות לנסח זאת כך: ס"ס נולד על יסוד של רוב – הכרעה על פי רוב צדדים, אך אין כוחו כרוב, ועל כן אף שהס"ס מלמד שכבר התרחקנו מן האיסור ואין לחשוש לו אף במקום שאיקבע איסורא, זו הלכה במצב של ספק, אך כשיש חזקה הפושטת את הספק לחומרא כבר לא יועיל ס"ס, אף על פי שרוב מועיל במצב כזה מדין רובא וחזקה רובא עדיף. על פי דרכו של הט"ז, נראה שלא נאמר ס"ס לחומרא ואף לא להוציא ממון, אך פשטות דברי הרמ"א, וכן דעת הש"ש, שספק ספיקא מועיל אף כנגד חזקה. כלומר הם למדו מדברי הרשב"א שהספק ספיקא גם מכריע את הספק.

ר' מרדכי מקשה אפוא על ביאורו במושג 'רוב צדדים': לפי ביאור זה אין לומר ס"ס כנגד חזקה, אך לדעת פוסקים רבים אומרים ס"ס כנגד חזקה למרות שאין לצרף לס"ס ספק שאינו שקול! בעקבות קושיה זו חוזר בו ר' מרדכי מהבנתו את עמדת 'רוב צדדים' ומציע הבנה אחרת (שם):

לאור דברי הפוסקים (שאומרים ס"ס גם כנגד חזקה), נראה להגיע למסקנה שס"ס אינו רק מצב שבו לא איקבע איסורא ואין לחוש לאיסור, כפי שביארנו עד כה (שכן מכוח הבנה זו אין להקל מול חזקה). אף על פי שספק ספיקא אינו רוב רגיל המפרש את המציאות, אלא רק רוב צדדים (וכפי שעולה מכך שאין מצרפים ספק

שאינו שקול, דבר הנובע מהצורך ברוב צדדים העומדים בפני עצמם), בכל זאת גורם רוב זה לכך שלא נחוש למיעוט הצדדים, ועל פי זה נדון בין לקולא ובין לחומרא. אין זו רק הלכה בהלכות ספקות, שספק מסוג ספק ספקא אינו לחומרא, אלא זו הכרעת הדין על פי רוב צדדים בנייתוח הספק, אף שאין זה מיעוט מבחינת הנתונים המספריים במציאות. יסוד זה, שאין לתת משקל למיעוט, נלמד מדין אחרי רבים להטות.

מהי משמעות הבנת 'רוב צדדים' לפי מסקנתו של ר' מרדכי? מה טיב הקשר בינו ובין דין רוב הכללי? מה ההבדל בינו לרוב הרגיל?

גם לפי מסקנתו ממשיך ר' מרדכי להסביר שלדעת התוספות והריב"ש ס"ס מועיל מדין רוב אחר, שונה מהותית מהרוב הרגיל, 'רוב צדדים' – לכן כאמור צריך שכל אחד מהספקות יהיה שקול, כדי ששני הצדדים יעמדו בפני עצמם ויווצר אותו 'רוב צדדים'. הרוב הרגיל עוסק במציאות, בעוד שרוב צדדים הוא 'הכרעת הדין על פי רוב צדדים בנייתוח הספק, אף שאין זה מיעוט מבחינת הנתונים המספריים במציאות'. המשותף לדין זה עם הרוב הכללי הוא 'שאיין לתת משקל למיעוט', ו'יסוד זה... נלמד מדין אחרי רבים להטות'.

1. לאחר שפגשנו את הבנתו של ר' מרדכי שטרנברג במושג 'רוב צדדים', נפנה להבנתו של ר' משה לוי בספרו **יוסף דעת**. הוא פותח את דיונו בהסבר דברי הריב"ש (יוסף דעת סימן ח):

ולמדנו איפוא שבאמת אין צרוף שני צדדי ההיתר שבשני הספקות יוצר בודאי רוב כנגד האיסור משום שבסתם ספק אין לנו ודאות שצדדי כל ספק הם שקולים ממש רק שמחמת שאין לנו ודאות הפוכה אנו אומרים שאפשר שיהיה צד האיסור שוה לצד ההיתר ובעינינו הוא ספק שקול ואינו דומה למחצה זכרים ומחצה נקבות שבודאי הוא מחצה שכן טבע הקב"ה בעולמו לקיום המין ולכן אפשר לצרף מיעוט מפילות למחצה נקבות.

בהמשך הוא שואל את השאלה ששאלנו לעיל: אם אינך בטוח שלכל צד סבירות של חמישים אחוז, ולכן אין לצרף לרוב ספק שאינו שקול, מדוע ניתן לצרף שני ספקות 'שקולים' לרוב? ובלשונו (שם):

אלא שלפי דברי הריב"ש וסיעתו הנ"ל צריך באור מה שכתבו רוב האחרונים שספק ספיקא מועיל מדין רוב והרי לא שייך בספק ספיקא רוב שהרי אי אפשר לומר בודאות שבצרוף צדדי ההיתר שבספקות צד האיסור הוא מיעוט וכנ"ל. אולם אחר העיון בס"ד נראה שמה שכתבו האחרונים שספק ספיקא מועיל מדין רוב כוונתם שבספק ספיקא יש לנו שני צדדים להיתר וצד אחד לאיסור וכיון שכל הצדדים שקולים בעינינו, שהרי אין לנו שום ידיעה איזה מהם קרוב יותר לאמת, א"כ עומדים לפנינו שלש אפשרויות שוות שתי אפשרויות להיתר ואחת לאיסור ותולים שנעשה הדבר באחת משתי אפשרויות ההיתר ולא באפשרות האיסור כיון שהולכים אחר הרוב. ודומה להא דקי"ל תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ונמצא בשר מושלך בשוק דאמרינן הלך אחר הרוב ומסתמא פירש מאחת מתשע חנויות שמוכרות בשר כשר, שאע"פ שאין לנו ידיעה ודאית שמספר הקונים שוה ממש בכל אחת מחנויות הבשר וא"כ אין לנו לומר בודאות שרוב הקונים הם מחנויות הכשרות ומסתמא מהם נפל הבשר הלזה, מ"מ כיון שאין לנו ידיעה הפוכה שרוב הקונים הם מחנות הטריפה ובעינינו נראה שאפשר שמספר הקונים שוה בכל חנות, אם כן אע"פ שאי אפשר לנו לצרף את הקונים שבכל חנויות הכשרות ולומר שהם רוב כנגד הקונים בחנות הטריפה מ"מ אנו תולים שהבשר בא מקונה שקנה באחת החנויות הכשרות כיון שהחנויות הכשרות הם רוב כנגד חנות הטריפה ומסתמא הקונה קנה אותו באחת מהן, שאין לתלות שקנה בחנות

הטריפה כיון שהיא מיעוט כנגד החנויות הכשרות ותולין באפשרות המסתברת יותר. וכן בספק ספיקא אע"פ שאי אפשר לצרף את צדדי ההיתר זה לזה ולומר שנוצר רוב כנגד צד האיסור כיון שאין אנו יודעים בודאות שכל צד שוה ממש לצד שכנגדו וכמו שכתב הריב"ש, מ"מ כיון שבעינינו יש עתה שלשה צדדים שוים שנים להיתר ואחד לאיסור תולין שנעשה באחד מצדדי ההיתר. אכן אם אחד הספקות צד ההיתר שבו הוא מיעוט כנגד צד האיסור שבו, א"כ כבר אין לנו שלשה צדדים שקולים רק שני צדדים שקולים של הספק השני, ומשו"ה אין עושים ספק ספיקא להיתר. ודומה לתשע חנויות מוכרות בשר כשר ואחת מוכרת בשר טריפה וידוע ששמונה חנויות שמוכרות בשר כשר הן קטנות ואינן פתוחות כל הזמן כמו החנות שמוכרת טריפה שהיא גדולה ופתוחה כל הזמן, ורק חנות אחת שמוכרת בשר כשר שוה לחנות שמוכרת בשר טריפה בגדלה ובזמן שהיא פתוחה, שמתברר שאין להיתר הבשר הנמצא בשוק שכן אין לנו רוב אפשרויות שוות של היתר כנגד אפשרות האיסור ומצד צרף הקונים שבחנויות ההיתר כנגד הקונים שבחנות האיסור אין לנו ידיעה ברורה שהם רוב שהרי לא ידוע בדיוק שמספר הקונים שבכל חנות שוה וא"כ אפשר שבצרוף כל הקונים שבחנויות ההיתר אין רוב כנגד הקונים מחנות האיסור.

התבונן היטב בדבריו של הרב משה לוי. כיצד הוא מסביר את דברי הריב"ש והתוספות ואת הצורך בכך שהספקות יהיו שקולים? מה טיב היחס בין 'רוב צדדים' לרוב רגיל לפי הסברו? האם הסברו זהה להסברו של ר' מרדכי? מה ההבדל בין הסברם?

אצל ר' מרדכי המושג 'רוב צדדים' שונה מהותית מרוב רגיל. רוב רגיל עוסק בבירור המציאות והמעשה ואילו רוב צדדים עוסק באפשרויות מופשטות של צדדים לאיסור והיתר ומורה 'שאינן לתת משקל למיעוט'. הוראה זו אינה מתיימרת לומר דבר על המציאות ועל סיכוייה לכשעצמה והקשר בינה לדין רוב הוא רק אותה אמירה ש'אין לתת משקל למיעוט'. אצל ר' משה לוי, לעומת זאת, נראה שרוב צדדים קשור בקשר הדוק יותר לדין רוב הכללי. הוא משווה זאת הרי לכל אורך הדרך ל'רוב חנויות', וטוען שאין לצרף לחנות כשרה הדומה בגודלה לחנות הטריפה חנות כשרה הקטנה מהן, ושגם שם הרוב הוא 'רוב צדדים', 'רוב אפשרויות'. 'רוב צדדים' להבנתו הוא חלק מדין רוב הכללי והרגיל העוסק במציאות עצמה, והוא מנחה ללכת אחרי 'רוב האפשרויות'. על הספקות להיות שקולים כדי שאפשרויות ההיתר יהיו דומות לאפשרות האסורה, שכן דין 'רוב צדדים' נאמר רק כאשר האפשרויות לאיסור והיתר דומות.

שאלות להתבוננות וסיכום:

- חזור על דברי התוספות שמהם הוכיחו האחרונים שלדעתם יש צורך בכך ששני הספקות יהיו שקולים בכדי שיהיה ניתן לצרפם לס"ס.
- כיצד מתמודד הריב"ש עם השאלה מדוע אין מצרפים את הספק שאינו שקול לספק השקול כשם שמצרפים ביבמות את הספק שמא הפילה לספק אם ילדה זכר או נקבה? מהו חילוקו העקרוני?
- רבתינו האחרונים שאלו על דבריו: אם כך כיצד ניתן לס"ס שני ספקות שקולים? הסבר את שאלתם והצג שתי תשובות. התייחס בדבריך למושג 'רוב צדדים', הסבר כיצד הוא מסביר את הצורך בכך ששני הספקות יהיו שקולים, והצג שתי אפשרויות עקרוניות בהבנתו.